

**Dries van Agt, Een schreeuw om Recht: De tragedie van het Palestijnse volk, Amsterdam, De Bezige Bij, 2009, 367 blz. € 19.90
Boekbespreking door Dr. Jan Slomp (op persoonlijke titel)**

Het inmiddels door velen besproken en gelezen boek van oud-premier Dries van Agt kenmerkt zich door een sterke structuur en een heldere voor elke krantenlezer toegankelijke betoogtrant. De titel dekt de inhoud. Geopend wordt met een chronologisch overzicht vanaf de publicatie in 1896 van *Der Judenstaat* van Theodor Herzl tot de weigering in juni 2009 van Netanyahu de bouw van nederzettingen te bevriezen.

Van Agt anticipeert op de verschijning van het rapport van rechter Goldstone. Het boek bestaat uit dertig bondige hoofdstukken waarin alle hoofdrolspelers aan de orde komen. Ik geef geen opsomming.

Demograaf Jan de Jong leverde de kaarten, die tonen hoe nauwelijks nog een paar stukjes overblijven voor een eventuele toekomstige Palestijnse staat.

De Israëliische soldaten van *Breaking the Silence* leverden veertien foto's over het optreden van het leger tegen Palestijnse burgers.ⁱ De oud-premier sluit af met een open brief aan regering en parlement. In eindnoten en een bibliografie verantwoordde hij zijn bronnen. Ik miste een register. Maar dat kan nog worden gemaakt voor herdrukken.

Verheugend is de lijst met websites van organisaties in binnen- en buitenland, die zich inzetten voor een rechtvaardige vrede.

De jurist Van Agt toetst het gedrag van *beide* strijdende partijen aan het internationale recht, aan uitspraken van de VN en Conventies van Genève. Hij is in dit opzicht niet eenzijdig. Dat de staat Israël meer blaam treft dan de Palestijnse organisaties en instanties zal niemand verbazen, die de onevenwichtige machtsverhoudingen kent. Series rapporten waar Van Agt zich op beroept steunen zijn uitspraken. Zijn conclusies sporen met die van Joodse schrijvers als A. Burg, I. Pappe, T. Segev, A. Shlaim en anderen.

Op grond van alle verzamelde en geordende gegevens concludeert Van Agt dat Nederland met zijn pretentie de juridische hoofdstad van de wereld te zijn, volkenrechtelijk ernstig te kort schiet door niet te protesteren tegen de reeds jarenlange bezetting en voortgaande onderdrukking van de Palestijnen. Hij is met name in zijn eigen partij, het CDA, teleurgesteld. Ook de EU en de Verenigde Staten stelt hij in gebreke. In verband met dit laatste lijkt mij een aangepaste Engelse versie wenselijk.

Van Agt completeert en bevestigt wat zijn collega oud-politicus Jimmy Carter schreef in *Palestine: Peace not Apartheid*, New York (2006). Carter noemde zijn boek : A Cry for Peace, Van Agt : Een Schreeuw om Recht, maar houdt vervolgens een betrokken, bewogen , soms verontwaardigd, maar altijd zakelijk en goed geïnformeerd betoog. Een overzicht zoals we nog niet hebben in ons taalgebied. Zelf houd ik me al veertig jaar met dit onderwerp bezig. Toch heb ik Van Agt op geen feitelijke onjuistheden kunnen betrappen. Hij maakte goed gebruik van deskundige meelezers van zijn manuscript. Dat zouden meer auteurs moeten doen.

Gelukkig heeft de christen politicus zijn handen niet gestoken in het wespennest van de theologische discussie over Israël, ook al verwijst hij naar Stephen Sizer, *Christian Zionism Roadmap to Armageddon?* (2005). Enkele malen schrijft hij de obsessie van vooral rechtse politici in Israël om zoveel mogelijk land te veroveren en in te lijven toe aan de zionistische ideologie. Maar aan een grondige analyse van die ideologie waagde hij zich niet. Er blijft voor anderen dus nog genoeg te doen. Met deze zelfopgelegde beperkingen toont auteur Dries van Agt zijn juridische meesterschap en grote politieke ervaring. Ieder die zich betrokken voelt bij dit slepende conflict kan niet om dit boek van Dries van Agt heen.

ⁱ Sedertdien verscheen : De Stilte verbroken: Israëlische soldaten over de aanval tegen Gaza, ,sept.2009. 72 blz. Nederlandse uitgave door Een Ander Joods Geluid, ICCO, SIVMO en United Civilians for Peace.